

Eindscorelijst visitatie Amstellyceum, januari 2011

- Onvoldoende
 - Twijfelachtig
 + Voldoende
 ++ Goed

	--	-	+	++
1. Doelstellingen van de school				
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. De doelstellingen worden breed gedragen in de school. 			X	
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap. 			X	
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid. 			X	
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt.			Voldaan	
<i>Norm voldoende: 1.1</i>				
2. Pedagogisch klimaat				
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel. 		X		
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school stelt de leerling boven het vak. Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). De school zorgt voor groepeeringsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen . 		X		

<p>2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem. 			X	
<p>2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats. 			X	
<p>Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i></p>			Niet voldaan	
<p>3. Didactische uitvoering</p>				
<p>3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod. 			X	
<p>3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten. 			X	
<p>3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten. 			X	

<p>3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie). 	X			
<p>3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners. 		X		
<p>3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen. 			X	
<p>3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen. 			X	
<p>3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken. 			X	
<p>De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8</i></p>		Niet voldaan		
<p>4. Opbrengsten</p>				
<p>4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom. 				X

<p>4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. • De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden. 		X		
<p>De opbrengsten worden verantwoord.</p> <p><i>Norm voldoende 4.2</i></p>		Niet voldaan		
<p>5. Organisatie</p>				
<p>5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. • Leerlingen hebben invloed in de organisatie. • Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad. 	X			
<p>5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.</p> <p><i>Indicatoren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. • Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad. 			X	
<p>5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. • Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling • De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. • De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers. 			X	
<p>De organisatie voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3</i></p>		Niet voldaan		
<p>6. Deskundigheid</p>				
<p>6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. • Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent. 			X	
<p>6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.</p> <p>Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.</p>			X	

<p>6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde. 			X	
<p>Het docententeam is montessori deskundig.</p> <p><i>Norm voldoende: 6.2, 6.3</i></p>				<p>Voldaan</p>

Eindbeoordeling	
Hervisitatie bij verlengen erkenning	Aan de volgende standaarden voldoet de school niet: 2, 3, 4, 5.

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Puck Smit (basisonderwijs)

Wiebe Brouwer (Montessori Lyceum Amsterdam)

Stephan Haukes (Montessori College Nijmegen-Groesbeek)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Inleiding

Bij deze visitatie van het Amstellyceum ging het om verlenging van de erkenning als montessorischool. Dit is anders dan bij de vorige visitatie in 2006. Om deze reden zal in het verslag van deze visitatie niet verwezen worden naar het vorige rapport; het gaat immers om de fundering van de beoordeling van de actuele visitatie. In de conclusie wordt wel kort aan het vorige rapport gerefereerd.

De visitatiecommissie vond de tweede versie van de zelfevaluatie werkbaar, zij het eerder opsommend en beschrijvend dan analyserend. De worsteling van de school wordt wel duidelijk uit de zelfevaluatie en de aanvullende documenten. Uit de stukken blijkt dat de school veel hoop vestigt op toekomstplannen zoals de montavo klassen.

Bevindingen uit het lesbezoek worden, anders dan bij de mondelinge rapportage, voor dit verslag verdeeld over de standaarden waar zij bijhoren. De visitatiecommissie observeerde 21 lesdelen en 13 Amsteluren. De commissie heeft getracht om een zo breed mogelijk beeld te krijgen en lessen bezocht in bijna alle vakken. Vanwege een toetsweek in de bovenbouw kon de commissie in deze afdeling geen lessen bezoeken.

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De opnieuw geformuleerde doelstellingen van de school zijn goed bekend bij docenten, maar niet erg bekend bij leerlingen. Wel zijn leerlingen ouders enigermate op de hoogte van de plannen voor de nieuwe montavo klassen.

Docenten vinden dat de schoolleiding de doelstellingen uitdraagt. De schoolleiding geeft aan dat de doelstellingen wel gecommuniceerd en besproken zijn, maar – in de woorden van de schoolleiding – 'nog niet bij alle docenten zijn ingedaald'.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De school heeft tal van activiteiten op stapel staan om de doelstellingen te realiseren: de montavo klassen, de nieuwe bovenbouw, een ander lesrooster en verbetering van de Amsteluren. De visitatiecommissie kreeg de indruk dat de school er als vanzelfsprekend vanuit lijkt te gaan dat organisatorische veranderingen leiden tot beter montessori-onderwijs. Toch is er, met name bij de schoolleiding, ook wel degelijk aandacht voor het concretiseren van de pedagogische doelstellingen, zoals de houding van docenten (zie 2.1 en 2.2).

1.3

De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De visitatiecommissie vond het opvallend dat in de analyse van wat realisatie van doelstellingen bevordert of belemmert docenten belemmeringen vooral toeschrijven aan de leerlingenpopulatie: de (veranderde) leerlingenpopulatie, taalachterstand, een tekort aan interesse of inzet van leerlingen en gebrek aan aansluiting met het thuisfront. De commissie miste in de analyse en panelgesprekken aandacht voor de rol die het docententeam zelf speelt bij het al dan niet realiseren van de doelstellingen.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

De visitatiecommissie oordeelt dat de school niet voldoet aan deze kritische standaard¹. Dit oordeel wordt als volgt onderbouwd.

Bij het lesbezoek vond de visitatiecommissie in bijna de helft van de bezochte lessen de omgang tussen docenten en leerlingen ongelijkwaardig. Tamelijk vaak nam de commissie een strijd tussen de docent en (een deel van) de klas waar, meestal latent aanwezig, maar in een aantal gevallen expliciet en explosief.

Uit het leerlingenpanel en het ouderpanel klonken gemengde geluiden: naast positief commentaar over de omgang waren er ook veel opmerkingen over docenten die niet naar leerlingen luisteren en te snel overgaan tot ordemaatregelen.

Mentoren vonden leerlingen aardig, maar wel druk: 'Het zijn lieve kinderen die ook een rabauwerige kant hebben,' zei een mentor. Dat leidt ertoe dat docenten en mentoren dan eerder overgaan op ongelijkwaardig gedrag, bijvoorbeeld in pauzes: 'Het aanspreken van leerlingen op de gang is moeilijk. Het is gemakkelijker om autoritair te doen in plaats van coachend of begeleidend.'

De schoolleiding gaf aan dat zij probeert in het onderbouwteam om gedrag van docenten bespreekbaar te maken en zo om te buigen: 'We willen regels opstellen, zoals elkaar verwelkomen, contact maken, de setting in de klas. Dat staat in contrast met docenten die zich aanpassen aan de straatcultuur van leerlingen. We willen de omgang nader definiëren en het profiel van docenten beter bepalen.'

Voor een advies van de visitatiecommissie hierover: zie punt 2.2.

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groepeeringsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen .

De visitatiecommissie oordeelt dat de school niet voldoet aan deze kritische standaard. De argumenten voor dit oordeel volgen hieronder.

Achter het begrip 'ruimte bieden aan de ontwikkeling' ligt het begrip vertrouwen: een montessorischool is in staat in de pedagogiek en de didactiek kinderen vertrouwen te

---

¹ 'Kritische standaard': de term verwijst naar de standaarden die bij twijfelachtig of onvoldoende ervoor zorgen dat het hele domein onvoldoende is. Zie de eindscorelijst.

geven en daarom ook ruimte te bieden. Zie hiervoor ook 3.4: leren kiezen en leren als eigen activiteit.

In algemene zin constateert de visitatiecommissie dat het Amstellyceum op dit punt tekort schiet. Leerlingen krijgen op didactisch vlak weinig ruimte, maar ook in de pedagogiek van de school. Leerlingen vinden zelf dat ze te weinig vrijheid krijgen op school.

Docenten en mentoren spreken enerzijds vertrouwen uit in leerlingen ('Het komt uiteindelijk goed met ze', zei een mentor), maar in de klas is er als Ausgangssituatie teveel strijd (zie 2.1) en daarmee veel aandacht voor orde en controle. In het eenvormige onderwijs is er weinig sprake van omgang met verschillen.

De commissie vindt dat de school de potentiële kwaliteiten van leerlingen beter kan benutten. Ouders vinden in dat opzicht de school wel erg voorzichtig en leerlingen gaven voorbeelden waarin docenten niet ingaan op vragen die niet bij de directe stof behoren – zij ervaren dat als demotiverend.

Ook bij de bespreking van deze standaard vond de commissie dat docenten teveel verwijzen naar gedrag van leerlingen en zich te weinig bewust lijken van de effecten van hun eigen gedrag.

De commissie adviseert om de omgang op school en het ruimte bieden aan leerlingen tot speerpunten in het beleid te maken. Het expliciteren van gedrag van leraren dat past bij een montessorischool, zoals dat nu volgens de schoolleiding gedaan wordt in het onderbouwteam, is een noodzakelijke stap om gelijkwaardigheid en vertrouwen in leerlingen te internaliseren en zichtbaar uit te dragen.

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De visitatiecommissie concludeert dat het begeleidingssysteem als zodanig voldoet. Het dubbelmentoraat heeft tot verbeteringen geleid.

Ouders spraken zich positief uit over de begeleiding, zowel over de aanspreekbaarheid van de mentoren als over het feit dat de school meestal vlot reageert als er iets aan de hand is.

Leerlingen waren eveneens behoorlijk tevreden over de begeleiding van mentoren.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De commissie las en hoorde over dit punt enkele voorbeelden en geeft de school het voordeel van de twijfel. Volgens de leerlingen is er op dit gebied meer mogelijk. De commissie sluit zich daarbij aan. Zie verder bij didactiek.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De visitatiecommissie vindt dat de school niet aan deze standaard voldoet. Er is wel samenhang in lesstof binnen de secties en de verbetering daarvan staat op de agenda. Er is echter nauwelijks sprake van samenwerking tussen vakken of van verbindingen tussen vakken.

Bij keuzes in het vakkenaanbod vond de commissie geen op montessori uitgangspunten gemaakte keuzes.

De keuzewerktijd is vervangen door Amsteluren. De goede invulling daarvan staat ter discussie (zie verder bij 3.2). Over de huidige invulling zijn noch leerlingen, noch docenten tevreden.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

De visitatiecommissie oordeelt dat de school niet aan deze standaard voldoet.

In de zelfevaluatie geeft de school zelf aan dat er onvrede is met de verdeling van de leertijd. Er zijn plannen om hier verbetering in aan te brengen. In de huidige situatie, waarover de visitatiecommissie haar oordeel dient uit te spreken, is er echter nog geen sprake van keuzes die gebaseerd zijn op montessori uitgangspunten.

Er is weinig sprake van projecten of van een andere specifiek gekozen invulling van uren. De Amsteluren worden in de huidige vorm als onbevredigend beleefd. Door de wijze van inschrijving en door de invulling van de Amsteluren is er nu een situatie ontstaan waarin docenten regelmatig met voor hen onbekende groepen lessen invullen. Dat voelt voor hen als 'kunstjes vertonen', zoals een docent zei. Anderzijds zijn er ook docenten die geen kunstjes vertonen maar, zo zei een leerling, 'ons maar laten aanklooien'.

In de beleving van docenten zouden de Amsteluren vooral ondersteuning moeten bieden aan leerlingen die daar behoefte aan hebben: 'Er zijn meer kinderen die steun nodig hebben dan verrijking. Dan doe je dat liever dan projecten, je komt met jezelf in conflict.' De commissie concludeert dat de huidige praktijk te kort schiet en er nog geen eenduidige visie op verbetering bestaat.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De visitatiecommissie oordeelt dat de school niet aan deze kritische standaard voldoet. Tijdens het lesbezoek zag de commissie een paar goede voorbeelden van het incorporeren van hoofd, hart en handen. Ook noemden docenten nog een aantal voorbeelden in het panelgesprek. De overheersende indruk is echter dat de methodes erg dominant zijn en dat docenten weinig gebruik maken van extra materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsvormen. De commissie zag tamelijk veel op reproductie gericht materiaal, naast voorbeelden van op productie gericht materiaal. De school beschikt nauwelijks over een samenhangend programma van projecten. Op al deze gebieden zijn er veel goede voornemens, maar die zijn nog onvoldoende terug te zien in de huidige praktijk.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.
- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De visitatiecommissie beoordeelt deze kritische standaard met een onvoldoende.

Hieronder volgt de argumentatie.

Het zelf kunnen kiezen is voor leerlingen erg beperkt. Er zijn nauwelijks keuzes in lestijd (zelfs voor de Amsteluren kunnen leerlingen zich niet meer zelf inschrijven). Ook in het zelf plannen zijn de keuzes uiterst beperkt. De planning wordt veelal door docenten van les tot les of week tot week gedictieerd. Instrumenten als een takenboekje zijn er niet (meer). Wel zijn er nog werkwijzers, waarvan docenten echter verschillend gebruik maken. Zoals eerder gezegd, is de methode dominant en valt ook daarin weinig te kiezen.

In een dergelijk strak kader krijgen leerlingen weinig kans zelf verantwoordelijkheid te ontwikkelen. Leerlingen die al langer op school zitten gaven aan dat in dit opzicht de school in hun ogen minder montessoriaans is geworden.

Docenten herkenden dit en gaven aan dat er sprake is van een neergaande spiraal: door de slechte resultaten hebben zij in toenemende mate naar een door hen opgelegde strakke structuur gegrepen en is daardoor de ruimte voor leerlingen steeds verder afgenomen.

De visitatiecommissie zag weinig uitdagende lessen, weinig durf bij docenten. De potentie van leerlingen kan beter benut worden. Mogelijk leidt het gevoel van strijd, zoals bij 2.1 en 2.2 aangegeven, tot verkramping, waardoor er in de lespraktijk veel aandacht is voor orde en controle. Het overheersende beeld was er een van eenvormig methode- en docentgestuurd onderwijs met weinig differentiatie.

Bovendien vond de commissie dat het hier en daar schortte aan goed klassenmanagement. Lessen begonnen soms niet goed georganiseerd, waardoor effectieve lestijd verloren ging.

De voorbereide omgeving waarin de eigen activiteit van leerlingen gestalte dient te krijgen vond de commissie enigszins kaal en troosteloos. Lokalen beschikken wel over moderne voorzieningen, die de commissie echter weinig in gebruik zag.

Docenten herkennen delen van de kritiek, maar wijzen ook hier vooral naar de leerlingen (die missen domweg intellect of tonen een gebrek aan initiatief) en naar het gebouw

(nog geen goede voorbereide omgeving; lastig dat docenten vaak van lokaal moeten wisselen).

Standaard 3.4 is een van de kernstandaarden voor montessori-onderwijs. Naar de mening van de visitatiecommissie heeft de school nog een flinke eind te gaan om aan deze standaard te kunnen voldoen. Er zijn allerlei aanzetten tot verbetering in de vele plannen van de school, maar het realiseren van deze standaard vraagt met name ook om ander docentgedrag.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

De commissie vindt om de volgende redenen dat de school niet voldoet aan deze kritische standaard.

De leeromgeving is weinig ingericht op samenwerken; zo staan er nog veel busopstellingen in lokalen. Maar ook in een dergelijke opstelling zou er meer samenwerking mogelijk zijn dan de visitatiecommissie heeft gezien. Tijdens lesbezoek aan lessen en Amsteluren zag de commissie maar weinig leerlingen elkaar helpen. Docenten leken dit ook niet te stimuleren.

In panelgesprekken hoorde de commissie wel enige voorbeelden van groepsopdrachten, maar zelf heeft zij deze niet in de praktijk waargenomen.

Te weinig vormt de school naar het oordeel van de commissie op dit moment een leergemeenschap.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

De commissie kreeg bij deze standaard en de volgende (over rapportage) het beeld van een sterke cijfercultuur, die enigszins op gespannen voet staat met montessori uitgangspunten. Er is wel sprake van beleid ten aanzien van herkansen en nabespreken van toetsen. Er lijkt het begin van een beleid te zijn ten aanzien van het nadenken over de doelen van het toetsen. Naast een uitspraak (van een docent) als 'Met toetsen houd je ze wel aan de gang' komt er nu meer aandacht voor productief werk en vaardigheidstoetsen. De commissie geeft de school op dit punt het voordeel van de twijfel en hoopt dat er meer aandacht komt voor de inhoudelijke uitgangspunten van toetsen.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.

De visitatiecommissie beoordeelt deze standaard met een krappe voldoende. De commissie zag op de rapporten vooral cijfers en hier en daar letters. De commissie zag weinig persoonlijk commentaar op de rapporten die zij ter inzage kreeg.

Het ouderpanel vond de doorgaande becijfering demotiverend. Ouders vonden dat het rapport een weinig compleet beeld biedt.

Uit het gesprek met het leerlingenpanel kwam naar voren dat rapporten in de meeste gevallen wel met leerlingen worden besproken. Mentoren meldden dat dit standaard gebeurt.

Volgens de schoolleiding is er nog wel een cijfercultuur, maar kijken docenten ook naar mogelijkheden van leerlingen. De rapportvergaderingen krijgen, aldus de schoolleiding, langzamerhand meer het karakter van leerlingbesprekingen.

De visitatiecommissie doet de aanbeveling om de rapportage veel breder in te zetten dan alleen om de cijfermatige stand door te geven. Dat vraagt om een andere wijze van rapporteren.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

Uit panelgesprekken heeft de visitatiecommissie de indruk overgehouden dat reflecteren de aandacht heeft van docenten: het punt werd een aantal keren genoemd in panelgesprekken en er werden ook voorbeelden bij gegeven. Zelf heeft de commissie bij het lesbezoek geen voorbeelden van reflectiegesprekken waargenomen. De commissie geeft de school op dit punt het voordeel van de twijfel.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom

De school voldoet aan deze standaard. De tegenvallende resultaten worden met name gerelateerd aan beperkte (taal)vaardigheden, leerhouding en milieu/achtergrond van de leerlingen. De visitatiecommissie adviseert om de aandacht vooral ook te richten op docentvaardigheden.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De commissie vindt om de volgende redenen dat de school niet voldoet aan deze kritische standaard.

De school noemt in de zelfevaluatie een groot aantal ontwikkelingsdoelen, maar de visitatiecommissie kon lastig ontdekken waarop deze selectie gebaseerd is. In de mentorlessen in de onderbouw is een begin gemaakt met het aanpakken van met name studievaardigheden.

Al met al heeft de visitatiecommissie niet het beeld dat de school op dit punt al in voldoende mate een visie en bijbehorende werkwijze heeft ontwikkeld.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

Naar het oordeel van de visitatiecommissie is de inbreng van leerlingen op dit moment niet voldoende gewaarborgd in de school en voldoet de school daarom niet aan deze kritische standaard. Formeel zijn er weinig mogelijkheden voor de inbreng van leerlingen: de klankbordgroepen, de leerlingenraad en de schoolkrant leiden een kwakkelend bestaan. Leerlingen zijn niet vertegenwoordigd in de MR. De commissie vond het opvallend dat leerlingen niet betrokken zijn bij het opzetten van de montavo klassen en bij de gesprekken over het pedagogisch klimaat. Ten slotte wijst de commissie bij dit punt nog op de kritische opmerkingen van leerlingen en ouders dat leerlingen soms te weinig gehoord worden (zie 2.1).

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

Op dit punt scoort de school een kleine voldoende, met name omdat er volgens de ouders verbetering is opgetreden in de wijze waarop zij mee kunnen praten. De ouderraad is, naar hun oordeel, verbeterd in professionaliteit.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

Docenten gaven er in het panelgesprek blijk van betrokken te zijn bij de school en bij de geplande vernieuwingen. Tegen de nieuwe teamstructuur bestaat nog wel weerstand. Veel docenten werken zowel in onder- en bovenbouw en vinden het onwennig dat zij dan toch in één team zitten. Er is enige kritiek bij docenten over de in hun ogen gebrekkige communicatie tussen de teams.

Docenten zijn tevreden over inzet en gedrevenheid van de huidige schoolleiding. Al met is het personeel naar het oordeel van de commissie in voldoende mate actief betrokken bij de school.

6. Deskundigheid

6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten.

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

Nieuwe docenten volgen een introductie cursus en worden in school begeleid. Die begeleiding in school is vooral praktisch, zo vertelden docenten. De visitatiecommissie doet de aanbeveling om in de begeleiding ook expliciet aandacht te besteden aan montessori competenties, voor zover dat nu nog niet het geval is.

6.2

Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.

De MSA montessoricursus, die alle nieuwe docenten volgen, is nog niet door de NMV erkend. Het verdient aanbeveling om, zodra dit mogelijk is, de montessoricursus te laten certificeren.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

Op dit moment is er hernieuwde aandacht voor montessori deskundigheid door de vorming van de montavo klassen en de nadruk op docentvaardigheden in pedagogisch opzicht, zoals al gesteld bij 2.1 en 2.2. Docenten die CVMO cursussen gevolgd hadden gaven zelf aan dat ze daar wel van geleerd hadden, maar het moeilijk vonden om het geleerde in de praktijk toe te passen. Dat sluit aan bij observaties van de visitatiecommissie, die in de lessen vaak te weinig montessori deskundigheid terugzag bij docenten.

Eindoordeel

Het oordeel van de visitatiecommissie leidt tot hervisitatie op vier standaarden (2, 3, 4 en 5) en wordt over twee jaar uitgevoerd. Bij hervisitatie moet de school aan deze vier standaarden voldoen voor de erkenning. Er is geen verder uitstel mogelijk.

Tot slot

Het is teleurstellend dat het Amstellyceum gehervisiteerd moet worden. De visitatiecommissie ziet een gebrek aan vertrouwen in leerlingen als het kernprobleem. Dit heeft weerslag op het pedagogisch klimaat en op de didactiek. Deze constatering werd ook reeds gedaan bij de visitatie in 2006; grote delen van het rapport uit 2006 gelden nog steeds.

Zowel docenten als leerlingen constateerden tijdens deze visitatie een neergaande spiraal in de school in de afgelopen jaren. Aan de andere kant zijn er ook veel plannen en nieuw

elan bij de schoolleiding en is er een gevoel van urgentie bij het team om zaken aan te pakken.

De visitatiecommissie wenst de school veel succes bij het werken aan de verbeterpunten en dankt de school voor de ontvangst en de panelleden voor hun openheid.

Januari 2011

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Puck Smit (basisonderwijs)

Wiebe Brouwer (Montessori Lyceum Amsterdam)

Stephan Haukes (Montessori College Nijmegen-Groesbeek)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)